

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets-  
nämnd

|  |  |                        |
|--|--|------------------------|
|  |  |                        |
|  |  |                        |
|  |  | Stockholm 2012-03-16   |
|  |  |                        |
|  |  | Uppsala läns landsting |

## Synpunkter på remissutgåva till Regional kulturplan för Uppsala län

### Bakgrund

KLYS har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående förslag till regional kulturplan. Efter en inledande presentation av KLYS och vårt arbete, följer våra synpunkter på planen. Vi har försökt lägga upp synpunkterna efter den ordning som finns i förslaget. Det finns bra ambitioner och mycket som är positivt i dokumentet. Vi har här dock valt att utveckla det som vi tycker kan förbättras.

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 15 medlemsorganisationer ca 30.000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, musiker, kompositörer, tonsättare, bildkonstnärer, dramatiker, regissörer, journalister, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t.ex. upphovsrätt, arbetsmarknad, tryck- och yttrandefrihet samt mediefrågor. KLYS har i drygt 50 år arbetat med dessa frågor på ett nationellt plan. I och med införandet av samverkansmodellen på den statliga kulturpolitikens område, har KLYS också påbörjat ett arbete på regional nivå. Enligt förordningen ska regionala kulturplaner tas fram "efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället." KLYS har uppfattat förordningen som en uppmaning både till regionerna och till professionella kulturskapare att ta tillvara professionella kulturskapares regionala erfarenheter och att i dialog ta fram strategier och tydliga målsättningar för att förbättra professionella kulturskapares villkor.

Den exakta formen för samråd med professionella kulturskapare väljer regionen själv. **KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form**, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i processen runt kulturplanens skrivande, genomförande och uppföljning. KLYS verkar också för att sådana samråd arvoderas och att sådan arvodering budgeteras för i kulturplanen. Hur KLYS ser på samråd har vi utvecklat som kommentar till kapitel 5, se nedan.

KLYS värnar, även i arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, principen om armlängds avstånd. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av största vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Vi verkar också för att det ska finnas en balans mellan kulturens egenvärde

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövarers  
Samarbets  
nämnd

och den s.k. aspektpolitiken, samt att även regional kulturpolitik har konkreta målsättningar om konstnärlig kvalitet och förnyelse.

### Övergripande kommentarer på kulturplanen

Kulturplanens inledande kapitel med övergripande mål och strategier är det innehållsmässigt mest artikulera de vi läst. Den ger en överblick av de utgångspunkter man vill använda och det finns en tydlighet genom definitioner, vilket vi saknat i många andra kulturplaner.

En kommentar på dispositionen är att uppdelningen med utvecklingsområden i kapitel 2 och nulägesanalysen först i kap 4 rör till det något och skapar onödiga frågetecken. Ett exempel finns på sida 5 "Musiklivet framstår i jämförelse med andra konstområden som starkt och levande i länet", vilket utan utförligare beskrivning hänger fritt.

Utöver det konstaterar vi att länet valt att skriva en kort kulturplan avgränsad till en beskrivning av regionala verksamheter inom de sju verksamhetsområdena med landstinget som huvudman (med något undantag), istället för en kulturplan omfattande beskrivning och utvecklingsmål i en gemensam vision för *all* kulturverksamhet i länet. KLYS skulle gärna se en helhetsbeskrivning, liknande den man i flertalet regioner valt att göra. Det ger en större överblick och möjliggör en gränsöverskridande integration och gemensam utveckling av visioner och strategier mellan landsting, kommuner, institutioner och fria aktörer både inom det professionella kulturlivet och civilsamhället.

Kulturplanen slår fast i kapitel 3.3 att de professionella kulturskaparna är grunden för ett kulturliv som präglas av konstnärlig kvalitet. Avsnittet innehåller en kortare beskrivning av kulturskapares villkor, men **saknar problematisering och framförallt målsättningar om hur landstinget planerar att arbeta för att förändra de professionella kulturskaparnas fastslagna dåliga förutsättningar att verka inom sitt yrke**. Under avsnittet *Utvecklingsområden* (kap 2) formuleras målsättningar som delvis har fokus på professionella kulturskapares villkor, men också där är målsättningarna vaga och har dålig koppling till beskrivningen av nuläget för framförallt fria kulturskapare i kap 3.

Om yrkesverksamma kulturskapare ska kunna leva och verka utanför institutionerna, bör man också i kulturplanen tydligare poängtera institutionernas ansvar att engagera och samarbeta med det fria professionella kulturlivet.

Vi noterar att Uppsala läns kulturplan bl.a. använder begreppet kulturskapare, men också andra begrepp som konstnärer (ex s 2). KLYS förordar ett konsekvent användande av begreppet professionell kulturskapare och inte exempelvis konstnär eller kulturutövare. KLYS använder benämningen *professionell kulturskapare* på yrkesverksamma inom kulturområdet, dvs. de människor som *skapar* kulturella uttryck. Tidigare har begreppet "kulturarbetare" använts. Detta har känts gammaldags och har därför moderniserats. "Kulturutövare" har också valts bort då det har en snävare betydelse än kulturskapare och försvagar upphovsmannaaspekten. Tyvärr ser vi i kapitel 4 i kulturplanen också benämningen semiprofessionell. KLYS finner det ordet ytterst problematiskt, då det kan skapa för de professionella kulturskaparna allvarliga och "farliga" snedvridningar och felaktiga uppfattningar om vem som är professionell kulturskapare respektive amatör. Enligt KLYS är

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövarers  
Samarbets  
nämnd

alla professionella kulturskapare just professionella oavsett om de arbetar hel eller deltid (dvs. kombinatorer - professionella som för sin överlevnad även har ett annat jobb). Avgränsningen kan göras antingen genom att titta på utbildning eller övriga kriterier för antagning till t.ex. af Kultur eller de fackliga och intresseorganisationerna vi har i landet. KLYS syn på skillnad mellan amatörer och professionella kulturskapare framkommer senare i remissvaret.

### 1. Landstingets kulturpolitik

Det inledande kapitlet om landstingets kulturinsatser utifrån konstpolitik, kulturpolitik och kulturplanering upplevs som ett tydligt ställningstagande och en vilja att tydliggöra vilka delar som ingår i- och påverkar en regional kulturpolitik och kulturplan och samtidigt koppla till de nationella kulturpolitiska målen. Det är inte något som framgår av texten, men vi har fått reda på att analysverktyget och hela avsnitt 1.2- Övergripande mål och strategier för landstingets kulturinsatser - baseras på en regional strategi med samma namn från 2006. Den vetenskapen ger en annan förståelse av både kap 1 och resten av kulturplanen och strategin bör på något sätt tydliggöras och anpassas till samverkansmodellen i kulturplanen. (se förslag nedan).

Vår förståelse av de tre områdena är att de handlar om konstarna/de professionella kulturskaparna, medborgarna (här även innefattande de professionella kulturskaparna, vilket gör det hela lätt förvirrat), samt regional tillväxt och kultur som aspekter av andra politikområden. De tre fälten tycks enligt den schematiska skissen ha flytande gränser mellan sig. Det skulle vara intressant att få ta del av det analysverktyget, och grunddokumentet. Önskvärt vore naturligtvis också en uppdatering och anpassning av visionerna till Samverkansmodellen, då mycket hänt sedan 2006. Att sikta framåt från 2006 är inte riktigt samma sak som att utifrån den värdefulla och omfattande inventering och dialog landstinget genomfört de två senaste åren göra ett avstamp här och nu.

KLYS uppskattar att landstinget valt att ha en uttalad konstpolitik där de professionella kulturskaparna och utvecklingen av konstarna är centrala. Men noterar samtidigt att de professionella kulturskaparna inte lika tydligt är en del av kulturpolitiken eller kulturplaneringen. Att skilja de tre delarna *konsten*, *människan* och *regionen* fungerar i en överskådlig analysmodell. Det blir tydligt definierat vad som menas med respektive del - men i en kulturplan inom ramen för samverkansmodellen – där de regionala institutionerna och inte helheten är utgångspunkt för medelsfördelning – undrar vi vad en sådan uppdelning får för konsekvenser.

Konstarna och de professionella kulturskaparna finns med i de förklarande avsnitten under varje punktlista för både kulturpolitik och kulturplanering, men konstarna och de professionella kulturskaparna finns inte lika tydligt med i punktlistorna under respektive målområde. **KLYS ser konstnären som en del i samhället. Utifrån ett sådant tankesätt kunde lika gärna den konstpolitiska målsättningen "Att underlätta för professionella konstnärer att verka i länet" varit en målsättning under rubriken "kulturpolitik" likväl som under "kulturplanering".**

KLYS noterar med tillfredsställelse att det i kapitlet finns en passage om principen om armlängds avstånd som en viktig utgångspunkt.

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets  
nämnd

### 2. Utvecklingsområden

”Den regionala kulturplanen fokuserar på utveckling för de verksamheter som ingår i samverkansmodellen och/eller erhåller landstingsbidrag.”

Generell kommentar till kapitlet är att satsningarna överlag är förhållandevis vaga och att vi saknar konkreta målsättningar och insatser som inkluderar de professionella kulturskaparna.

#### 2.1. Ett rikare kulturliv (konstpolitiken)

Under utvecklingsområdena för konstpolitiken finns rubrikerna *Litteraturen*, *Scenkonsten*, *Bildkonsten* och *Konstlivets internationalisering*. Generellt ser vi det som positivt att utgå från konstarter, istället för den gängse indelningen i samverkansmodellens sju verksamhetsområden. Men som vi tidigare nämnt upplever vi att nulägesbeskrivningarna i kap 4 hamnat på ”fel ställe”. En hänvisning till kap 4 skulle underlättat läsningen och förståelsen av prioriteringarna i de särskilda satsningarna.

##### 2.1.1. Litteraturen

Att litteraturen får en egen rubrik ser vi som positivt. Också att beskrivningen tycks utgå från länets många författare och inte från dess bibliotek, vilket är fallet i flertalet andra kulturplaner

Dock skulle vi önska att också satsningen på ett Litteraturcentrum tydligare riktade sig till redan verksamma författare. I nuvarande skrivning kan man tolka ”en plats för litterära förmågor att utvecklas på” som att satsningen riktar sig mot *blivande* författare och inte till stöd för redan etablerade. KLYS vill dock framhålla att behovet av mötesplatser och arbetsplatser för professionella kulturskapare är stort och att planeringen av ett Litteraturcentrum skulle kunna vidgas till att inte enbart omfatta länets författare, utan utökas till ett en satsning på ett Kulturs hus för alla konstarter. Här skulle Uppsala kunna bli ett landsting i framkant, då detta saknas i de flesta regioner.

##### 2.1.2. Scenkonsten

Planen är ambitiös i sina många definitioner, men om man skulle vara konsekvent med den i kapitel 2 redovisade analysmodellen och uppdelningen i konstpolitik för konsten (de professionella kulturskaparna) och kulturpolitik för människan (medborgarna) så hör den andra punkten av särskilda satsningar under scenkonst ”ge länsinvånarna samma möjlighet att ta del av...” enligt vår förståelse av analysmodellen mer hemma i kulturpolitik. Den särskilda satsningen skulle istället kunna ha tydligare fokus på att utveckla den professionella dansen på ett liknande sätt som satsningen på litteratur eller bildkonst.

Vi noterar att det i text står mer om Riksteatern som arrangör än det står om Uppsala stadsteater och dess verksamhet. Precis som man i kulturplanen påpekar är Uppsala stadsteater en angelägenhet inte bara för Uppsala stad, utan för hela regionen. Något som inte helt tydligt framgår i kulturplanen är betydelsen av de fria teatrarna och dansgrupperna, inte minst vad gäller verksamhet för barn och unga.

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets  
nämnd

Vad det gäller musiklivet väcks frågor om det möjligen finns utvecklingspotential i antalet konserter och samarbeten? Idéer om samarbete över länsgränserna? Sammanslagningar med andra mindre orkestrar? Om inte, hur vill man utveckla den i och för sig intressanta mixen av orkester samt mindre ensembler? Här saknar vi helt visioner och utvecklingsstrategier.

Den första särskilda satsningen för scenkonst, att Musik i Uppland likväl som Uppsala stadsteater skall "fortsätta att producera högkvalitativa produktioner inom scenkonstområdet" upplevs som defensiv, snarare än nyskapande. Det framstår inte heller som en särskild satsning utan bara som just fortsättning och förvaltning av något redan existerande. Den andra prioriterade satsningen riktar sig mot länsinvånarnas möjlighet att ta del av kultur. Mot vilken av punkterna på sida 2 och rubriken "konstpolitiken" svarar dessa satsningar?

### 2.1.3. Bildkonsten

De särskilda satsningarna under bildkonsten skulle kunna formuleras så att de bli mer uppföljningsbara. Även bildkonstens särskilda satsningar upplevs mer som kulturpolitiska mål, enligt vår förståelse av analysmodellen. Vi saknar än en gång särskilda satsningar som riktar sig till- och grundar sig i dialog med de professionella kulturskaparna.

Det är positivt att landstingets kulturverksamhet tar ansvar för att sprida kunskaper om MU-avtalet. En skrivning om att verka för att MU-avtalet även implementeras av utställningsarrangörer med kommunala huvudmän saknas dock. Satsningen på offentlig konst skulle också kunna kompletteras med en genomlysning av hur den offentliga gestaltningen hanteras av länets kommuner.

### 2.1.4. Konstlivets internationalisering

Här är ett begrepp som inte är definierat - "konstlivet", men vilket i texten verkar omfatta alla konstarter och professionella kulturskapare – om det är tanken bör man förtydliga det.

De särskilda satsningarna är också under den här rubriken förhållandevis vaga. Vi önskar att samtliga utvecklingsområden tog höjd och verkligen uttryckte något nytt, påvisbart och mätbart.

Angående Kreativa Europa har KLYS nyligen lämnat ett yttrande med bland annat följande kommentar "Förslaget till en ökad budget på 300 miljoner euro per år för det nya programmet välkomnas av KLYS, men ännu viktigare än en ökad EU-budget för kultur är att det finns stödordningar och finansiering på hemmaplan, som kan matcha de medel som kan erhållas ur ram-programmet. En förutsättning för att det svenska kulturlivet ska kunna delta i Kreativa Europa är därför enligt KLYS en stark nationell, regional och lokal kulturpolitik i Sverige." Yttrandet finns i sin helhet på KLYS hemsida, [www.klys.se](http://www.klys.se)

## 2.2. En ökad kulturell delaktighet (kulturpolitiken)

### 2.2.1. Kulturliv för alla

I avsnittet talas det om vikten av att ge både amatörer och professionella möjligheter till skapande. KLYS anser att dessa båda storheter är varandras förutsättning och håller med om vikten av detta. Uppsala har en särställning med sina mycket duktiga amatörmusiker och amatörcörer, men det är oerhört viktigt att inte blanda ihop grupperna – detta har inget med kvalitet att göra utan mer

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets  
nämnd

yrkestillhörighet och i viss mån försörjning (dock viktigt att påpeka att många av våra stora professionella kulturskapare - kompositörer, författare, bildkonstnärer – inte kan livnära sig uteslutande på sin konst utan tvingas bli kombinatörer och deltidsarbetande inom andra yrken). Ordet semiprofessionell, som används i kapitel 4, bör enligt KLYS helt tas bort, då det bara skapar förvirring och lägger ut dimridåer.

### 2.2.2. Kultur för barn och unga

Här finns en satsning på litteratur och läsning som tycks inkludera professionella kulturskapare. I övrigt handlar stora delar av avsnittet om skapade skola-projekt.

Skapande skola är ett i grunden lovvärt initiativ och en på flera sätt lyckad satsning ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Dock vill vi här lyfta att initiativet hittills inte alltid har varit lika lyckat för de yrkesverksamma kulturskaparna. Professionella kulturskapare har i ett flertal fall inte fått betalt för det faktiska arbete som lagts ned. Dessutom är det klart uttalat att de medel som är ämnade för Skapande skola **inte ingår som en del i samverkansmodellen.**

### 2.2.3. Digital delaktighet

Med tanke på att konstpolitiken har teknik som ett särskilt mål är det lite underligt att de professionella kulturskaparna inte alls finns med under uppräkningsdelen av aktörer i den särskilda satsningen. Upphovsrätten bör också på något sätt beröras i detta avsnitt av kulturplanen.

### 2.2.4. Kultur och hälsa

Här vill vi framhålla att satsningar på Kultur och hälsa är lovvärda, men som alltid när man använder konst och kultur för att tillföra något till andra politikområden, är det viktigt att kulturens egenvärde värnas.

Det framgår inte av texten om det ingår professionella kulturskapare i nätverket SKA, men vi hoppas att det är så. Om så inte är fallet anser KLYS att så borde vara fallet.

## 2.3. En attraktivare livsmiljö (kulturplaneringen)

För att bibehålla och öka tillgången till professionella kulturskapare i länet, behövs särskilda utvecklingsinsatser när det gäller både kulturell infrastruktur och verksamhetsstöd. Vi skulle vilja se en strategi med ett eget avsnitt, där man tydligare utgår från målsättningen under "konstpolitiken", kap 2, om att underlätta för professionella konstnärer att verka i länet.

### 2.3.1. Arrangörer och lokaler

KLYS vill framhålla vikten av att stärka och kompetensutveckla arrangörsledet. I kombination med ett ökat stöd till föreningslivet skulle det skapa bättre förutsättningar för ett möte med den professionella kulturen – både den regionala och den nationella/internationella.

Det är bra att det påpekas att bristen på ateljéer, studios och repetitionslokaler försvårar konstnärligt skapande i länet. Att utveckla den kulturella infrastrukturen för framförallt fria professionella kulturskapare är något vi varmt välkomnar.

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövarers  
Samarbets  
nämnd

### 2.3.2. Kulturmiljöer i länet

Kulturarv för turism – här kan man med fördel engagera professionella kulturskapare – både som entreprenörer för kulturella och kreativa satsningar, men också som utövare och upphovsmän runt utvecklandet av Kulturmiljöerna och deras användningsområden.

### 2.3.3. Konst i det offentliga rummet

Det här avsnittet sticker ut något med sina konkreta målsättningar, vilket förmodligen beror på den initierade kunskap kulturplansförfattarna besitter. Denna konkretiseringsnivå skulle vi gärna se på särskilda satsningar inom *alla* områden.

### 2.3.4. Kultur, kreativa sektorn och samhällsutveckling

Detta avsnitt handlar företrädesvis om aspektpolitiska frågor, dvs. hur kulturen kan bidra till lyckade satsningar och resultat inom andra politikområden. Detta är naturligtvis viktigt ur ett regionalt utvecklingsperspektiv, men även om kultur kan fungera som s.k. aspekt avseende andra politikområden, är det som vi tidigare nämnt, viktigt att kultur och kulturskapande tillskrivs ett värde i sig själv. **Vi anser att det är grundläggande, därför att det är först när kulturen har ett egenvärde som den också kan bidra till andra samhällsområden.**

Man skulle kunna lägga till att de fria professionella kulturskaparna bidrar till utveckling och tillväxt genom att utmana och finna nya vägar. Länet kunde också visa att man tror det och inrätta projekt eller program med exempelvis Artists in Residence inom olika konst- och användningsområden.

KLYS har i och med de senaste årens utveckling av kulturpolitiken kunnat konstatera att det finns behov av ny forskning som särskilt tittar på kulturskapares villkor och effekter av samverkansmodellen. Den särskilda satsningen att fördjupa samarbetet mellan Uppsala universitet och Regionförbundet verkar därmed extra intressant. Vi hoppas att detta är en samverkan som även professionella kulturskapare blir inbjudna att bidra till och delta i.

De senaste åren har de s.k. kulturella och kreativa näringarna och deras betydelse för samhället varit i fokus på olika sätt. Bland annat har detta resulterat i att regeringen avsatt särskilda medel för att utforska området vidare. Det är dock viktigt att komma ihåg att regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar oftast inte handlar om skapande verksamhet, utan mer om att underlätta och skapa möjligheter för företagande, genom inkubatorer, branschguider och annan information, inte minst på webben. KLYS har gjort en kartläggning över aktörer inom området kulturella och kreativa näringar varifrån följande citat är taget: "Utan den kulturverksamhet som samhället garanterar, från musikklasser i skolan till nationella institutioner som museer och teatrar, kommer det inte att uppstå några kreativa näringar heller." Vi vill alltså flagga för att man måste separera åtgärder och strategier för skapande verksamhet och underlättande åtgärder inom ramen för regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar. KLYS-rapporten finns att fritt ladda ner från [www.klys.se](http://www.klys.se).

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövarers  
Samarbets  
nämnd

### 3. Uppsala län

#### 3.3. Professionella kulturskapare

Vi uppskattar att de professionella kulturskaparna fått en egen rubrik i detta kapitel och även beskrivs som "grunden för ett kulturliv som präglas av konstnärlig kvalitet". Vi uppskattar också markeringen att det är viktigt att "kulturskapare får möjlighet att ägna sig åt sitt skapande på professionell nivå". Likaledes tycker vi det är bra att länet identifierat att de allra flesta kulturskapare verksamma i länet är frilansande och att de två faktorer som begränsar möjligheterna för kulturskapare att vara verksamma, är svårigheten till försörjning samt en bristande kulturell infrastruktur. Vi står helt bakom den beskrivningen av vanliga hinder. Däremot saknar vi en problematisering av dessa faktorer och vad de får för konsekvenser för de yrkesverksamma.

#### 3.4. Civilsamhället

Professionella kulturskapare nämns inte i detta avsnitt. De professionellt verksamma kulturskaparna och kulturaktörerna inom ramen för det s.k. civilsamhället utgör tillsammans förutsättningen för att ett levande kulturliv ska kunna blomstra och utvecklas, och vi anser att det i liggande förslag till kulturplan inte klart går att utläsa det nödvändiga samband som enligt KLYS finns dem emellan. Den funktion som de professionella kulturskaparna fyller som aktör inom civilsamhället – exempelvis som ledare, är lika viktig att betona som det ideella engagemanget och civilsamhällets bidrag till "länsinvånarnas kulturella delaktighet".

### 4. Regional kulturverksamhet i Uppsala län

Kapitlet är en beskrivning/inventering som liksom kap 3 baseras på en längre beskrivning i bilaga. Till sin form utgår kapitlet från de sju regionala verksamhetsområdena.

Några generella kommentarer på kapitlet är:

- Det är en intressant beskrivning av tre mönster i interregional samverkan, som vi gärna skulle läsa mer om
- Det har skrivits ut att samtliga regionala verksamheter arbetar i enlighet med landstingets tre kulturpolitiska perspektiv (konstpolitik, kulturpolitik och kulturplanering) och att konstnärlig kvalitet och förnyelse prioriteras hos såväl producerande som främjande regionala aktörer
- Flertalet prioriteringar under respektive verksamhetsområde är vaga (möjligen undantaget konst i Uppland och film i Uppland)

Vi har förstått att ambitionen varit att skriva en kortfattad kulturplan, men avsnitt 4.3.1. är nästan kursivt i överkant.

Tonsättartävlingen är ett initiativ värt att nämnas. Andelen kvinnor nämns, men inget om förhållandet mellan klassisk repertoar och nyskriven musik. Om det är så att Kammarorkestern och de ensembler som är förbundna med den spelar en hög andel ny musik, hade detta varit intressant att få kunskap om.



## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövaras  
Samarbets  
nämnd

På s 19 står "...förnyelse prioriteras hos såväl de producerande som de främjande regionala kulturaktörerna" Det skulle kunna tydliggöras i uppställningen av prioriteringarna s 21 på vilket sätt Uppsala Kammarorkester och Musik i Upplands tre ensembler uppfyller detta krav, inte minst mot bakgrund av de resurser dessa tilldelas. Den 4e punkten i prioriteringslistan talar om det fria musikkivet utan att ge konkreta exempel annat än redan nämnda tävling. Flaggskippet Uppsala Kammarorkester involverar ett antal frilansande musiker, dvs. man kan inte bedriva verksamheten på annat sätt. Andra frågor vi ställer oss är; Ämnar man försöka knyta de frilansande musiker man anlitar till annan verksamhet i länet? Vilka försök – vid sidan om skolkonserter görs för att förnygra publiken?

Vid jämförelse med prioriteringar för övriga konstområden ger skrivningarna som rör musikområdet en bild av att man slagit sig till ro med en delvis framgångsrik verksamhet.

Vart tog för övrigt alla körer i Uppsala vägen? De är ju en viktig del av civillsamhället i denna plans "kulturpolitiska tårtbit", men också en viktig förutsättning för många professionella musikers utkomst i form av ackompanjerande, dirigerande och solistframträdande.

I prioriteringarna på sid 22 tycks Uppsala stadsteater föra samman alla aktörer utanför teatern i en gemensam grupp med etiketten civillsamhället - "inkluderande det fria kulturlivet, ideella föreningar/organisationer, skolor, näringsliv med flera". KLYS ser gärna att institutionerna har som prioriterade målsättningar att utveckla samverkan med det fria (professionella) kulturlivet, men **hoppas att Uppsala Stadsteater delar KLYS tolkning av samverkansmodellen och definierar de fria professionella kulturskaparna att ingå i det professionella kulturlivet och inte i civillsamhället.**

Dansen som konstart finns inte med under rubriken "professionell teater, dans och musik", utan bara under "konst- och kulturfrämjande verksamhet". KLYS anser att man bör lyfta upp den professionella dansen även under rubriken "professionell teater, dans och musik" och formulera länets prioriteringar även för denna konstart. Danskonsulentens uppdrag med prioritering mot barn och unga som beskrivs i avsnittet "konst- och kulturfrämjande verksamhet" sker, som det verkar, nästan på bekostnad av de professionella, vilket kan jämföras med konstkonsulentens tydliga inriktning mot att stödja och främja den professionella konsten. Kanske behöver inte det ena utesluta det andra?

Film i Uppland fokuserar på barn och unga och filmpedagogiska satsningar (bland annat skapande skola med lärarfortbildning), växthusprojekt riktade mot "semiprofessionella", ett tiotal mindre filmstöd samt visning/spridning genom två festivaler och andra satsningar. Här har man en tydlig prioritering att utveckla stödet till de professionella "filmarbetarna" i länet. Det är bra, men KLYS vill höja ett varnande finger för användandet av uttrycket semiprofessionell – det är ett ord som hörs då och då och som företrädare för de professionella kulturskaparna önskar vi att man i så fall tydligt uttrycker vad man menar med detta ord. Vi hävdar nämligen att antingen är man professionell kulturskapare eller så är man amatör.

Vidare undrar vi vilka "utövarna" under rubriken "länsghemslöjds konsulenterna" s 27 är? Vi finner

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets  
nämnd

också uttrycket ”slöjdare i sin profession som näringsidkare” och satsningen på dessa som näringsidkare lite märklig. KLYS omfattar konsthantverkarna och deras yrkeskompetens är liksom övriga professionella kulturskapares en alldeles egen konstform som inte har med näringsidkande i sig att göra.

Inte någon av de två prioriteringarna för den regionala biblioteksverksamheten inkluderar tydlig samverkan med de professionella kulturskaparna inom ord-området. Den första prioriteringen kunde t.ex. tydligare inkludera länets författare i skrivningen: ”Utveckla det litteraturförmedlande och lässtimulerande arbetet på biblioteken genom kompetens- och metodutveckling och genom att stödja samverkan med *länets författare och dramatiker*, andra konstformer, professioner och samarbetspartners”.

### 5. Kultursamverkan i Uppsala län

5.1. Utöver en ökad förståelse för varandras verksamhet skulle vi gärna se uppdrag till institutionerna att samverka mer med frilansare. Prioriterande av crossover-projekt som utöver de kulturområden som redan är stärkta av att det finns institutioner, involverar bildkonstnärer, författare, musiker och dansare.

I kulturplanen beskrivs samverkan med en mindre grupp professionella kulturskapare och att kulturskapare också deltagit i samband med kommundialoger. KLYS skulle gärna se att sådana samråd formaliserades så att landsting och kommuner skapar ett regionalt samråd av professionella kulturskapare som fungerar som kontinuerligt bollplank till det fortsatta arbetet runt genomförande och uppföljning av kulturplanen. För att en sådan samrådsgrupp skall få en så konkret funktion som möjligt föreslår vi att **en formaliserad samrådsgrupp också får ett uppdrag i förhållande till den s.k. Kilen framöver.**

Även om vi inte sett belägg för det i Uppsala läns kulturplan har vi under arbetet med andra regioner sett att civilsamhället och dess representanter ofta blir tongivande i dialogmöten som hålls på kommunal nivå inom ramen för samverkansmodellen, vilket förmodligen bl.a. beror på att civilsamhället/föreningslivet har en starkare lokal och regional förankring och är en del av det lokala samhället på ett annat sätt än vad professionella kulturskapare är. Det är KLYS erfarenhet att många fria professionella kulturskapare inte nås av vare sig information eller inbjudan till dialog. Här finns ett viktigt argument för att formalisera hur de fria professionella kulturskaparnas röst ska finnas med i dialogen runt samverkansmodellen. Förutom att landstinget i sin samordnande roll måste hitta formerna för detta, vilar ett ansvar på de institutioner som finns i regionen att även ge röst åt och ta in de fria kulturskaparna i sin utveckling, framtidsstrategi och verksamhet. Hur KLYS ser på samråd och former för det redovisas lite längre ner i detta yttrande.

Den 8 mars 2012, genomfördes en remisskonferens med fria professionella kulturskapare i samverkan mellan landstinget och KLYS. Några konstområdesövergripande frågeställningarna som belystes var:

- ett kulturens hus för alla konstarter

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövarers  
Samarbets  
nämnd

- möjligheter till cross-over projekt och samverkan över gränser för olika konstnärliga uttryck
- att det skulle behövas representation av det fria kulturlivet i den s.k. Kilen
- att institutionerna skulle kunna ha ett tydligare uppdrag att samverka med det fria kulturlivet
- att det i vissa satsningar i kulturplanen inte framgår och därför behöver tydliggöras vilka som är målgruppen, amatörer eller professionella
- det behövs stöd till det fria professionella kulturlivet med kreatörslots och resurser till konsulenter med fokus på utveckling av professionell verksamhet
- att man liksom i andra regioner även i Uppsala län arrangerar ett återkommande Kulturparlament

### 5.3. Plan för uppföljning av den regionala kulturplanen

Med så förhållandevis vaga mål och prioriteringar kan det blir svårt att följa upp vad som faktiskt utvecklas och förändras genom samverkansmodellen. Vi saknar överlag mätbara målsättningar. Utan dem riskerar utvecklingen stanna vid "fortsatt verksamhet" istället för förnyad och utvecklad sådan.

## Hur KLYS ser på samråd

KLYS arbetar med att *stödja* och där det behövs *utveckla* strukturer av professionella kulturskapare, så att det finns företrädare att vända sig till för samråd om kulturplanen. Nedanstående är en text om hur vi ser på samråd och hur vi arbetar med detta.

### **Samverkan med civilsamhället och med det professionella kulturlivet**

Det av yttersta vikt att skilja mellan amatörer och de professionella, dvs. de yrkesverksamma kulturskaparna. Amatörerna/de ideella kulturutövarna och de yrkesverksamma inom kulturlivet verkar under helt skilda förutsättningar, och det finns en risk i att på grund av obetänksamhet, bunta ihop dessa till en gemensam grupp som med en röst förväntas företräda samma intressen. Däremot är grupperna beroende av varandra för att ett rikt kulturliv ska kunna skapas och upprätthållas. Men, återigen, de verkar på helt skilda villkor i samhället och som grupper bör de tilltalas var och en för sig, vilket inte hindrar att man i vissa fall kan stärka banden mellan dessa två grupper genom samarrangemang av olika slag.

### **Att representera kulturskapare**

KLYS vill i sitt arbete med samverkansmodellen verka för att personer som representerar professionella kulturskapare är en röst för kulturskaparna i stort och inte bara för sig själv, sin egen konstform eller sitt konstområde. KLYS vill bidra till att samråd med kulturskapare handlar om annat än fördelning av anslag och bidrag, där det finns risk att konstområden eller enskilda projekt spelas ut mot varandra. Av dessa anledningar arbetar vi med stödmaterial om kulturskapares villkor som vi gärna delger och samverkar om med respektive län.

En företrädare för de professionella kulturskaparna bör ha ett brett kulturpolitiskt intresse och en förmåga att lyfta blicken från sitt eget perspektiv och tänka konstområdesövergripande. Det kan vara en fri kulturskapare eller en anställd yrkesverksam, men då de fria kulturskaparna ofta hamnar

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattaress Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

## **KLYS**

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövaress  
Samarbets  
nämnd

utanför samtal om kulturskapares villkor, är det viktigt att också fria kulturskapares röster blir hörda.

### **Form**

Formen för samråd är inte det centrala, men det KLYS vill verka för är att kulturskapare, allra helst de fria kulturskaparna som inte är knutna till någon institution, bjuds in till samtal och inte tappas bort mellan föreningsregister och regionala institutioner.

Oavsett vilken form för samråd regionen väljer, bidrar gärna KLYS och dess medlemsorganisationer. Här är några exempel på hur:

- A. Om regionen redan har en etablerad form för samråd med kulturskapare kan KLYS medlemsorganisationer bidra med stödmaterial och verktyg i kulturpolitiska frågor samt möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan regioner.
- B. Om regionen redan har ett etablerat samarbete med kulturskapare, men saknar kulturskapare inom något av konstområdena – bild/form, ord, ton, scen/film - kan KLYS medlemsorganisationer föreslå representanter. KLYS medlemsorganisationer kan också föreslå en representant från en angränsande region.
- C. Om regionen tycker sig sakna kanaler att nå kulturskapare eller vill ha KLYS hjälp, kan KLYS medlemsorganisationer bidra dels genom att sprida regionens inbjudan om samråd brett till regionalt verksamma kulturskapare, dels genom att KLYS medlemsorganisationer kan ta fram förslag på representanter till ett sådant samråd.

### **Samrådets funktion**

KLYS ser att kulturskapare i samråd om regionens kulturplan skulle kunna tillföra kunskap om kulturskaparnas verksamhet och villkor vid både planering, genomförande och uppföljning av regionens kulturplan.

KLYS bidrar gärna till samtalet genom att stödja regionala kulturskapare (och regionala tjänstemän och politiker) och att i samverkan ta fram underlag utifrån regionala behov – t.ex. statistik eller andra stödmaterial.

### **Några viktiga frågor att samråda om**

- **Grundläggande värden**
  - Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
  - Hur arbetar regionen med konstnärlig kvalitet och förnyelse och med vilka konkreta målsättningar?
  - Hur arbetar regionen aktivt utifrån principen om armlängds avstånd, med tydliga gränsdragningar och principiella ställningstaganden?
- **Kulturskapares villkor**
  - Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?

## KLYS

Konstnärliga  
och Litterära  
Yrkes  
utövares  
Samarbets  
nämnd

- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättning till kulturskapare för deras arbete?
- Hur ser de regionala förutsättningarna ut för att verka som konstnär? Hur arbetar regionen med kartläggning av kulturskapare i regionen och deras villkor och hur är de kopplade till långsiktiga utvecklingsmål?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning, alltså inte bara satsa på att utbilda och locka till sig, utan också stödja de redan yrkesverksamma som valt att vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden (i villkor) mellan yrkesutövande och ideella utövare?

### ○ Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser ut i regionen, dvs. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios – och vad kan byggas ut/förstärkas lokalt/regionalt?
- **Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och den fria sektorn?**
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?
- Vad har regionen för utvecklingsmål för regionöverskridande verksamhet?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

## Avslutande kommentar

KLYS vill avslutningsvis peka på följande tre övergripande punkter som vi anser vara extra viktiga när det handlar om att ta fram, genomföra och utvärdera en regional kulturplan.

- Ta tillvara professionella kulturskapares synpunkter och erfarenheter om regionala villkor genom att skapa formaliserade samråd.
- Formulera vilken konstnärspolitik man vill ha i regionen.
- Respektera principen om armlängds avstånd.

Slutligen vill vi å alla kulturskapares vägnar tacka för möjligheten att få komma med synpunkter på kulturplanen. Dessa har tagits fram inom KLYS Samverkansgrupp, där våra fyra huvudområden – ord, ton, bild/form samt scen/film – finns representerade.

Med vänliga hälsningar

Anna Söderbäck, ordförande, [anna@klys.se](mailto:anna@klys.se), 070-219 51 21

Giulia Ray, samverkanssamordnare, [giulia@klys.se](mailto:giulia@klys.se), 070-262 19 38